

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Збірник тез доповідей
Сьомої Міжнародної
науково-практичної
конференції молодих
вчених

**ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК
УКРАЇНИ В ХХІ СТОЛІТТІ: НАЦІОНАЛЬНА
ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ТЕНДЕНЦІЇ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Частина 1

До 50-річчя
Тернопільського національного
економічного університету

Тернопіль
ТНЕУ
2010

**ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ
РОЗВИТОК УКРАЇНИ В ХХІ
СТОЛІТТІ: НАЦІОНАЛЬНА
ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ТЕНДЕНЦІЇ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

**Збірник тез доповідей
Сьомої Міжнародної
науково-практичної конференції
молодих вчених
(Тернопіль, 25-26 лютого
2010 року)**

Частина 1

Редакційна колегія:

*Адамик Б. П., к. е. н., доц.,
Бойко З. М., к. е. н.,
Бруханський Р. Ф., к. е. н., доц.,
Герчаківський С. Д., к. е. н.,
Колінець Л. Б., к. е. н.,
Кравчук Н. Я., к. е. н., доц.,
Мартинюк В. П., к. е. н., доц.,
Мельник Ю. В., к. е. н.,
Михайлюк Р. В., к. е. н.,
Монастирський Г. Л., к. е. н., доц. (голова),
Овсянюк-Бердадіна О. Ф., к. е. н.,
Прусський О. С., к. е. н.,
Пуцентейло П. Р., к. е. н., доц.,
Фліссак К. А., к. е. н., доц.,
Шевченко А. А., к. е. н.,
Ярощук О. В., к. е. н., доц.*

Відповідальний за випуск:

Монастирський Г. Л., к. е. н., доц., голова Ради молодих вчених ТНЕУ

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами Сьомої Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених "Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації", яка відбулася в Тернопільському національному економічному університеті 25-26 лютого 2010 р.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори.

ISBN 978-966-654-221-5

© Видавництво ТНЕУ
"Економічна думка" 2010

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

**СВІТОВА ЕКОНОМІКА В ХХІ СТОЛІТТІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ
ГЕОПОЛІТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ, ГЕОЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРОБЛЕМИ
НАДНАЦІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Поліна АГАФОНОВА Стан світового ринку заліза і сталі у період світової фінансової кризи.....	17
Марія АНГЕЛ Вплив світової фінансово-економічної кризи на соціальну сферу України.....	18
Тетяна БАДОВСЬКА Діяльність ТНК та їх вплив на економічні інтереси України.....	20
Тарас БАСАРАБА Перспективи розвитку ринку екологічних інновацій.....	22
Світлана БОДНАР Антидемпінгові розслідування та їх попередження.....	23
Тетяна БОДНАРЧУК Тенденції розвитку міжнародного ринку послуг в умовах сучасних глобалізаційних процесів.....	24
Зоряна БОЙКО Вплив сучасної економічної кризи на міжнародну торгівлю.....	26
Сергій ВІННИЦЬКИЙ Роль програмної торгівлі в підвищенні ефективності світових фінансових ринків.....	28
Галина ВОДОВІЗ Торговельно-економічне співробітництво України та Німеччини.....	30
Олексій ВОЙТЕНКО Трансформація міжнародної фінансової системи в умовах глобальної економічної кризи.....	31
Галина ВОЛОШИН Вплив міграції на демографічну ситуацію країн ЄС.....	32
Віра ГАГАРІНОВА, Євгеній ШЕВЧЕНКО Історичні передумови світової фінансової кризи ХХІ століття.....	34
Анастасія ГАЛАСЮК Вплив Світової фінансової кризи на економіку України та інших країн СНД.....	36
Марія ГРАЧ Наслідки світової фінансово-економічної кризи для економіки України.....	38
Леся ДАНИЛЬЧЕНКО Регіональні особливості готовності країн до використання інформаційно- комунікаційних технологій в цілях підвищення конкурентоспроможності та економічного зростання.....	40

Олег ТІЮРІН Особливості фірмового стилю підприємства на сучасному етапі.....	268
Злата ТЯГУНОВА Маркетинговий потенціал як складова загального потенціалу підприємства.....	270
Ярослав ФЕДЕНЧУК Статут територіальної громади як інструмент антикризового управління розвитком муніципального утворення.....	272
Олеся ФЕДУК Теоретичні аспекти формування системи антикризового управління на мікрорівні.....	274
Ніна ФІЛІМОНОВА Розвиток персоналу в сучасних умовах.....	275
Оксана ФІЛІМОНОВА Зміст та особливості персональних продажів.....	276
Оксана ФІЛЮК Удосконалення системи мотивації персоналу на підприємстві.....	277
Оксана ФІНЧАК Управління інформаційними зв'язками вищого навчального закладу.....	278
Ольга ФОСТАКОВСЬКА Удосконалення організаційної структури управління зед підприємства.....	280
Галина ЧЕКАЛОВСЬКА До питання розвитку маркетингових комунікацій в інтернет – просторі України.....	282
Любов ЧЕМЕРИС, Тетяна ОБОДЗИНСЬКА Логістичний аутсорсінг як підхід до оптимізації витрат матеріальних потоків підприємства.....	283
Тетяна ЧЕРЕМІСІНА Етапи розробки маркетингового плану курортного міста.....	285
Оксана ЧЕРНЯК, Іван ЖИГАЛО Інноваційна ємність підприємства.....	287
Інна ШЕВЧЕНКО Необхідність формування кризового управління в Україні.....	289
Ігор ШТИМАК Домогосподарство як спосіб зняття соціальної напруги в суспільстві.....	290
Тетяна ЮРІЙ Виробництво і зайнятість у господарствах населення.....	291
Денис СЫРОПУЩИНСКИЙ Анализ государственных закупок в системе внешнеэкономических связей республики Беларусь.....	293

СЕКЦІЯ 5 МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ПРОБЛЕМИ УНІФІКАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ

Шаміль АКАЄВ, Оксана КРЕЩЕНКО Формування облікової політики підприємства роздрібною торгівлю щодо організації та методики обліку товарних запасів.....	295
Галина БАНДРІВСЬКА Управління витратами: еволюція поглядів.....	297
Володимир БОДНАРЮК Проблеми розрахунку прибутку торговельного підприємства.....	299
Руслан БРУХАНСЬКИЙ Стратегічні пріоритети та проблеми трансформації дивідендної політики сільськогосподарських підприємств України.....	301
Ганна БУЛКОТ Роль та важливе значення внутрішньогосподарського контролю.....	303
Ірина ВОЛКОВА Облік операцій з купівлі-продажу іноземної валюти.....	304
Наталія ГАЛУШКА Процентний вексель: тонкощі обліку.....	309
Алла ГАЛЬКЕВИЧ Актуальність оцінювання репутації та гудвілу підприємства під час виконання процедури “дью ділідженс”.....	310
Андрій ГНАТИШИН Організація оперативного економічного аналізу в умовах автоматизації.....	311
Наталія ГОНЧАРЕНКО Амортизація довгострокових біологічних активів: теоретичні та прикладні аспекти.....	312
Василина ГОРБАТЮК Тенденції розвитку аудиту в Україні.....	314
Анна ГОРДА Використання контролінгового інструментарію в системі попереднього контролю управлінської діяльності державних установ.....	316
Вікторія ГРИНЦЕВИЧ Теоретичні основи та основні принципи функціонування внутрішнього аудиту в органах державного сектору.....	317
Оксана ГРИЦАК Деякі питання методики прогнозування зобов'язань і контролю за формуванням структури капіталу підприємства.....	322
Володимир ДЯКІВ Доцільність застосування нормативного методу обліку витрат на підприємствах України.....	323

прибутком для ведення, відповідно, бухгалтерського та податкового обліку, а також складання різних видів звітності. Разом з тим, вплив такої невідповідності саме на економічну та управлінську складові господарської діяльності торговельного підприємства, розглянуто недостатньо.

Починаючи з другої половини 90-х р. р. минулого століття в Україні з питанням отримання та використання прибутку стало тісно пов'язаним питання формування в бухгалтерському та управлінському обліку достовірних фінансових результатів діяльності торговельного підприємства, а також їх аналіз та планування. Адже облік фінансових результатів (і, перш за все, прибутку) торговельного підприємства – це основа формування інформаційної бази для прийняття управлінських рішень. Така ситуація утворилася у зв'язку із так званими “правовими колізіями”, що існують в тих розділах законодавства України, що стосується визначення фінансових результатів (прибутку) торговельного підприємства. Зокрема, згідно із Законом України “Про оподаткування прибутку підприємств” (зі змінами та доповненнями) прибуток “...визначається шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу звітного періоду, визначеного згідно з пунктом 4. 3 цього Закону на суму валових витрат платника податку, визначених статтею 5 цього Закону та суму амортизаційних відрахувань, нарахованих згідно із статтями 8 і 9 цього Закону”. При цьому, згідно з вимогами Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” та 17 “Податок на прибуток” прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Таким чином більшість торговельних підприємств, що перебувають на т. зв. загальній системі оподаткування і є платниками податку на прибуток, зобов'язані розраховувати два види прибутку: податковий та бухгалтерський. Відмінності між ними зумовлені різними правилами як трактування доходів та витрат, так і їх відображення (визнання).

Для ілюстрації викладеного матеріалу розглянемо практичну ситуацію, що є типовою для переважної більшості торговельних підприємств та повторюється в їх господарській діяльності постійно.

Підприємство оптової торгівлі в звітному періоді придбало партію товару за 120,0 тис. грн. (в т. ч. ПДВ – 20,0 тис. грн.) В тому ж періоді товар був повністю реалізований за 150,0 тис. грн. (в т. ч. ПДВ – 25,0 тис. грн.), а також підприємством від контрагента отримано попередню оплату за товар в сумі 60,0 тис. грн. (в т. ч. ПДВ – 10,0 тис. грн.). Крім того, у вказаному періоді підприємство перерахувало попередню оплату за товар в сумі 30,0 тис. грн. (в т. ч. ПДВ – 5,0 тис. грн.) а також сплатило штрафну санкцію за несвочасну подачу звітності в сумі 170,0 грн. Виходячи з цих даних, проведемо окремі розрахунки суми прибутку згідно з вимогами бухгалтерського та податкового обліку.

Так, сума прибутку, розрахована згідно з вимогами бухгалтерського обліку, становитиме 24,83 тис. грн. $((150,0 - 25,0) - (120,0 - 20,0) - 0,17)$, а згідно з вимогами податкового обліку – 50,0 тис. грн. $((150,0 - 25,0) + (60,0 - 10,0) - (120,0 - 20,0) - (30,0 - 5,0))$. Таким чином, різниця між обсягом прибутку, розрахованого за двома різними методами, становить 25,17 тис. грн. Виникає питання: яку ж величину прибутку брати до уваги при проведенні його аналізу та планування на майбутній період? Адже, обсяг прибутку,

розрахований за правилами бухгалтерського обліку, є показником, що відображає реальний результат діяльності підприємства, а обсяг прибутку, розрахований за вимогами Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”, є базою для нарахування податку на прибуток і зниження цієї бази спричиняє зниження суми податку на прибуток, та, відповідно, застосування до підприємства фінансових санкцій з боку фіскальних органів.

Виходом з такої ситуації, на нашу думку є уніфікація законодавчих норм, на підставі яких торговельне підприємство визначає фінансовий результат. Це надасть можливість суб'єктам господарювання дійсно на власний розсуд будувати внутрішньогосподарську фінансову політику (планувати окремі витрати). Крім того, такі заходи сприятимуть усуненню можливостей для порушення законодавства у сфері оподаткування прибутку.

Руслан БРУХАНСЬКИЙ
Тернопільський національний
економічний університет

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Сучасна дивідендна політика сільськогосподарських підприємств повинна враховувати, з однієї сторони, інтереси засновників (учасників) в отриманні максимального прибутку, а з іншої – стратегічну позицію підприємства як суб'єкта підприємницької діяльності. Вивчення світового досвіду застосування дивідендної політики сільськогосподарських підприємств вказує на існування третього, не менш важливого, фактора впливу на зміст дивідендної політики – врахування економічних інтересів підприємства як суб'єкта фондового ринку (емітента цінних паперів). На жаль, у сучасному сільськогосподарському виробництві України даний аспект майже не враховується, оскільки фондовий ринок розвинутий слабо, а механізм прямого інвестування у діяльність сільськогосподарських підприємств не діє.

Вітчизняні сільськогосподарські підприємства, результати виробничої діяльності яких у значній мірі залежать від дії природно-кліматичних факторів, змушені встановлювати незначний і досить часто нестабільний розмір дивідендів. Низька інвестиційна привабливість сільськогосподарських підприємств України зумовлена низькою рентабельністю діяльності. До того ж кризова економічна ситуація у вітчизняному сільськогосподарському виробництві вимагає залучення значної частини прибутку на оновлення матеріально-технічної бази, покриття нестачі оборотних коштів, створення нових виробничих потужностей тощо.

В сучасних умовах господарювання більшість сільськогосподарських підприємств України змушена застосовувати дивідендну політику залишкового принципу, тобто визначення фактичного обсягу та розподіл дивідендів відбувається лише після вирішення всіх виробничих, адміністративних та

інвестиційних завдань. Однак, з психологічної точки зору найбільш прийнятним варіантом дивідендної політики підприємства є встановлення стабільної або фіксованої частки дивідендів у прибутку, що підвищує рівень довіри акціонерів (пайовиків) до підприємства, спрощує контроль за нарахуванням дивідендів тощо.

Чинна практика дивідендної політики вітчизняних сільськогосподарських підприємств (процесу нарахування й виплати дивідендів) формує пріоритетність наступних аспектів: 1) забезпечення економічних інтересів учасників (співвласників) в отриманні максимального прибутку; 2) систематичне часткове реінвестування прибутку з метою розширеного відтворення; 3) підвищення інвестиційної привабливості фірми; 4) створення стабільного перспективного іміджу підприємства.

Згідно чинного законодавства України підприємство володіє правом самостійного вибору моделі дивідендної політики. Однак, специфіка сільськогосподарського виробництва створює об'єктивні умови для внесення певних коректив у методику нарахування й виплати дивідендів. Передусім, необхідно врахувати, що процес реструктуризації агроформувань призвів до персоніфікації колективної власності в частині майнових об'єктів і земельних ресурсів. Причому мова йде не про фактично визначений майновий об'єкт, а лише про право на його отримання, тобто персональний майновий пай розглядається лише як певна умовна частина колективного майна в грошовому еквіваленті. Схожа ситуація спостерігається і у випадку паювання земельної власності. Таким чином, сільськогосподарське підприємство в більшості випадків використовує лише право на володіння майном і землею, виробничі ресурси залишаються колективною власністю, оскільки обсяг в натурі індивідуальних паїв досі не визначено. Специфіка сільськогосподарського виробництва створює ще один дискусійний момент в організації процесу нарахування й виплати дивідендів – що є базою розподілу? Теоретично стартова диференціація внесків учасників (співвласників) у статутний капітал підприємства базується на вартості майнових паїв. Відповідно в окремих господарствах застосовується методика нарахування дивідендів пропорційно обсягу майна конкретних співвласників, розмір земельного паю при цьому не враховується, оскільки є рівновеликим для всіх пайовиків. На нашу думку, такий підхід є неправильним. Обсяг земельної власності конкретного пайовика в процесі господарської діяльності підприємства може зазнавати суттєвих змін шляхом операцій спадкування, дарування, купівлі-продажу тощо, відповідно повинен змінюватись і розмір дивідендних виплат. До того ж земля є основною складовою частиною сільськогосподарського капіталу. Таким чином, в процесі нарахування дивідендів базою розподілу доцільно вважати весь обсяг персонального капіталу співвласника як в майновій, так і у земельній формі. Сума майнового паю відображена в грошовому виразі в системі бухгалтерського обліку підприємства, обсяг земельного паю фіксується в умовних гектарах, оскільки земля досі не поставлена на баланс господарств. Таким чином, при нарахуванні дивідендів практично існує дві бази розподілу: 1 грн. майнового паю і 1 ум. га земельного паю. Вказана ситуація значно ускладнює розрахунок дивідендів, оскільки залишається невирішеним питання за допомогою яких критеріїв можна розподілити загальний обсяг дивідендного фонду окремо на майновий і земельний. Вважаємо, що найбільш виправданим і економічно доцільним варіантом розподілу дивідендного фонду сільськогосподарських підприємств є

врахування сумарної вартості майнового та земельного паїв, тобто капітал конкретного учасника буде складатись із суми вартостей майна і землі, отриманих на основі паювання колективною власністю з врахуванням поточних структурних змін в процесі господарської діяльності підприємства.

Ганна БУЛКОТ

ДВНЗ "Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана"

РОЛЬ ТА ВАЖЛИВЕ ЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Велика кількість підприємств в усьому світі страждає від неефективного використання різного роду ресурсів – людських, фінансових, матеріальних, тому від недоліку необхідної для прийняття правильних рішень інформації, ненавмисного та навмисного перекручування фінансової звітності, прямого шахрайства з боку персоналу та керівників. Подібних проблем можна уникнути шляхом створення усередині самих підприємств ефективною системи внутрішньогосподарського контролю.

Кожний з нас практично щодня застосовує самоконтроль або, інакше кажучи, внутрішньогосподарський контроль. Це відбувається, коли ми закриваємо двері в будинку (збереження наших активів – те, що перебуває у квартирі), перевіряємо рахунок у ресторані (збереження коштів – не платити ж більше, чим повинен – і, одночасно, перевірка правильності облікових записів у вигляді оформленого рахунку), купуємо страховку (бажання забезпечити себе від можливої втрати активів у майбутньому), вибираємо оптимальний маршрут руху (ефективне використання ресурсів, у даному випадку – часу та грошей). І подібні приклади можна продовжувати.

А от деякі приклади недостатнього контролю, але вже стосується найбільших підприємств: хакери проникають у систему електронних розрахунків банку та крадуть кілька сотень тисяч гривень; підприємство-виробник витрачає кілька мільйонів гривень на усунення несправності в гальмівній системі проданих автомобілів – престиж дорожче грошей; літак попадає в катастрофу через неякісне паливо. Всі ці часом негативні події стали можливими, насамперед, через недостатньо ефективну систему внутрішньогосподарського контролю або системи контролю якості, що за змістом близька системі внутрішньогосподарського контролю.

Будь-яка діяльність в організації відбувається в рамках двох систем. Одна – це операційна (організаційна) система, побудована для досягнення заданих цілей. Інша система – це система контролю, що пронизує операційну систему. Вона складається, у загальному виді, з політики, процедур, правил, інструкцій, бюджетів, системи обліку та звітності. Ця система спрямована, в кінцевому підсумку, на створення необхідних передумов і підвищення імовірності того, що підприємство в цілому та менеджери зокрема досягнуть поставлених цілей.

Поняття внутрішньогосподарського контролю аж ніяк не нове. З'явившись у лексиконі ще на початку XVIII століття, воно еволюціонувало згодом. Як система